

ЩОДО МАТЕРІАЛІВ, ЯКІ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ПЕРЕДАЧ (ПРОГРАМ) ОРГАНІЗАЦІЙ МОВЛЕННЯ

Єліферов О. Б.
Єліферов Д. О.

У статті викладені методичні рекомендації щодо матеріалів, які необхідно надавати на дослідження судовому експерту для проведення експертизи передач (програм) організацій мовлення, а також порядок проведення моніторингу. Надано перелік додаткових матеріалів, що надаються експерту залежно від питань, які поставлені перед ним.

Ключові слова: експертиза передач (програм), моніторинг передач організацій мовлення, судовий експерт, матеріали дослідження.

В статті изложены методические рекомендации по материалам, которые необходимо предоставлять для исследования судебному эксперту для проведения экспертизы передач (программ) организаций вещания, а также порядок проведения мониторинга. Предоставляются эксперту в зависимости от вопросов, поставленных перед ним.

Ключевые слова: экспертиза передач (программ), мониторинг передач организаций вещания, судебный эксперт, материалы исследования.

The article presents guidelines concerning materials that should be given to the study of forensic experts for examination programs (programs) to broadcasting organizations, and also for the monitoring. It contains a list of additional materials provided expert depending on the issues that are put before them.

Keywords: assessment programs (software), monitoring transmissions organizations, legal expert, materials research.

Не викликає сумніву той факт, що від кількості та якості матеріалів, які надаються на дослідження судовому експерту, залежить і той висновок, що надає експерт.

Сьогодні в сучасній науковій і спеціальній літературі не приділено належної уваги тому, які матеріали необхідно надавати судовому експерту для проведення експертизи передач (програм) організацій мовлення.

Під час проведення такої експертизи на дослідження судовому експерту передусім надаються передачі (програми) організації мовлення, які було зафіксовано на відповідному матеріальному носії під час здійснення "моніторингу", тобто запису трансляції (ретрансляції) передач (програм) організації мовлення.

Аналіз практики проведення експертних досліджень і судових експертиз передач (програм) організацій мовлення показує, що особи, які замовляють дослідження або призначають судову експертизу, не завжди знають, які матеріали повинні бути надані експерту на дослідження.

Вивчення судових справ щодо передач (програм) організацій мовлення свідчить про те, що порядок проведення моніторингу викликає багато питань з боку сторін судового процесу. Порядок проведення моніторингу, що запропонований нижче, було апробовано на практиці при підготовці матеріалів і визнано судами України різних інстанцій.

На підготовчій стадії проведення моніторингу необ-

хідно здійснити наступні дії:

визначити приміщення, в якому буде проводитися моніторинг, перевірити наявність у ньому приймальних пристроїв та їх працездатність;

підготувати дві відеокамери, відеокасети, пакети тощо, залучити до проведення моніторингу відповідних осіб;

встановити дві відеокамери таким чином, щоб одна з них фіксувала приймач (телевізійний або радіомовний), а друга - загальний план приміщення, осіб, які беруть участь у проведенні моніторингу та дії, які відбуваються в приміщенні під час його проведення та включити їх на запис. Бажано, щоб відеокамери були не цифрові, а аналогові, що в подальшому надасть можливість встановити відсутність монтажу на матеріальних носіях при проведенні моніторингу;

почати складання акту проведення моніторингу, в якому відображати всі дії, які відбуваються в приміщенні під час його проведення;

підключити телевізор або цифровий приймач (у разі, якщо мовлення здійснюється в цифровому форматі) до приймальної антени або встановити на радіоприймачу відповідний діапазон радіохвиль. Бажано використовувати телевізор, який при налаштуванні показує частоту й відповідний номер телевізійного каналу (наприклад, телевізійний канал SK1, частота 110-118 МГц), а радіоприймач - що відображає частоту, на якій здійснюється мовлення;

в автоматичному режимі налаштувати телевізор (цифровий приймач) на відповідний телевізійний канал або радіоприймач на відповідну частоту.

При проведенні моніторингу передач (програм) організації мовлення, що здійснює мовлення в цифровому форматі, телевізор підключається до цифрового приймача, який відображає частоту або номер каналу, на якому здійснюється мовлення.

При проведенні моніторингу передач (програм) організації мовлення, що здійснює супутникове мовлення, телевізор підключається до супутникового приймача, який відображає частоту або номер каналу, на якому здійснюється мовлення.

Таким чином буде встановлено фактичні частоти мовлення, на яких відбувається трансляція (ретрансляція) передач (програм) відповідної організації мовлення.

У подальшому, при проведенні порівняння каналу (частоти) мовлення організації мовлення відповідно до ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (ст. 27 Закону України [2]) з фактичною частотою (каналом) мовлення, яка була зафіксована при проведенні моніторингу, експерт може переконатися в тому, яка саме особа здійснювала мовлення. Необхідно зазначити, що така особа може не бути організацією мовлення відповідно до діючого законодавства (ст. 1 Закону України [1] та ст. 1 Закону України [2]). Наприклад, це може бути радіоаматор або службова хвиля МВС, швидкої допомоги, таксі тощо.

У разі, якщо моніторинг здійснюється в абонента провайдера програмної послуги, при порівнянні Плану

конвертації каналів, відповідно до якого надаються послуги провайдера з фактичним телевізійним каналом або радіочастотою мовлення, яка була зафіксована під час проведення моніторингу, експерт може переконатися в тому, яка особа здійснювала мовлення.

Необхідно зазначити, що при наданні програмної послуги в цифровому форматі, провайдери, крім ретрансляції програм організацій телевізійного мовлення, ретранслюють і програми організацій радіомовлення.

Окремо слід зазначити, що моніторинг передач (програм) організацій мовлення, що входять до пакету провайдера програмної послуги, необхідно здійснювати виключно в абонента, який має діючу угоду з цим провайдером.

На основній стадії проведення моніторингу здійснюються наступні дії:

одночасний запис проведення моніторингу на дві відеокамери з відображенням всього, що відбувається в акті проведення моніторингу;

запис здійснюється якомога довше. При закінченні можливості подальшого запису на відповідний носій, робиться перерва для його заміни, про що здійснюється запис в акті проведення моніторингу та промова на відеокамери. Після цього проведення моніторингу поновлюється, про що робляться відповідні промови й записи;

оскільки в статті 1 Закону України [2] визначено, що “передача (телерадіопередача) - змістовно завершена частина програми (телерадіопрограми), яка має відповідну назву, обсяг трансляції, авторський знак, може бути використана незалежно від інших частин програми й розглядається як цілісний інформаційний продукт, а програма (телерадіопрограма) - поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопередач), яка має постійну назву й транслюється телерадіоорганізацією за певною сіткою мовлення”, то при проведенні моніторингу необхідно зафіксувати повністю передачі організації мовлення, їх початок і кінець, вихідні дані організації мовлення (логотип для телевізійної та позивні для радіомовної).

У подальшому, при проведенні порівняння вихідних даних, змісту й форми передач організації мовлення, які зазначені в ліцензії Національної ради України з питань телебачення й радіомовлення з фактичними вихідними даними, змістом і формою передач, що були зафіксовані під час проведення моніторингу, експерт може зробити висновок щодо того, що під час проведення моніторингу було зафіксовано передачі (програми) саме тієї організації мовлення, яка здійснює мовлення на відповідному телевізійному каналі або радіочастоті згідно з ліцензією Національної ради України з питань телебачення й радіомовлення, чи ретранслюється провайдером програмної послуги згідно з відповідною ліцензією Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Однією з найпоширеніших помилок при здійсненні моніторингу є те, що фіксуються невеликі частини передачі організації мовлення. Наприклад, на дослідження надається зафіксоване на матеріальному носії зображення зі звуковим супроводом хронометражем 1,5 хвилини, на якому присутні логотип організації мовлення, люди, які розмовляють, і чутна музика. При цьому питання на дослідження ставиться стосовно використання в передачі організації мовлення виконання, яке зафіксоване у фонограмі. Не маючи відповідних даних про назву передачі, обсяг трансляції, її форму та зміст, експерт не зможе надати категоричного висновку на поставлені питання.

Це ж саме стосується й дослідження передач організації радіомовлення. Оскільки організація радіомовлення час від часу передає в ефір свої позивні, то необхідно, щоб при проведенні моніторингу були зафіксовані такі позивні, потім передача й знову позивні.

До речі, іноді на дослідження надаються лише матеріали досудового розслідування (протоколи вилучення та огляду), в яких зазначено, що виявлено обладнання, за допомогою якого надавалися послуги провайдера програмної послуги, є абоненти, збиралися кошти, але моніторинг не проводився та відповідні записи взагалі відсутні.

На заключній стадії проведення моніторингу здійснюються наступні дії:

припиняється запис на відеокамеру радіоприймача або екрану телевізора, виймається відеокасета, пакується до відповідного пакету, який скріплюється підписами присутніх осіб;

завершується складання акту проведення моніторингу, він підписується всіма особами, які брали в ньому участь, що фіксується на відеокамеру, яка знімає загальний план приміщення, де проводився моніторинг;

припиняється запис на відеокамеру, що знімає загальний план приміщення.

У разі проведення моніторингу передач (програм) організацій мовлення, що використовуються за допомогою мережі Інтернет використовуються комп'ютер з монітором (ноутбук), який підключено до Інтернету, та програма, яка дозволяє записувати все, що відбувається на екрані монітору. Це може бути, наприклад, програма “bandicam”. У цьому разі порядок проведення моніторингу залишається незмінним, окрім того, що не потрібна відеокамера, яка фіксує приймач.

Проведення моніторингу відповідно до зазначеного порядку надає можливість судовому експерту при проведенні судової експертизи переконатися в тому, що:

запис на відповідному матеріальному носії, який було надано на дослідження, зроблено під час здійснення мовлення (ефірного, супутникового чи кабельного);

запис на відповідному матеріальному носії, який було надано на дослідження, не є таким, що був зроблений з використанням відео- або аудіомонтажу, а потім відтворений за допомогою відео- або аудіомагнітофону.

Окрім матеріалів моніторингу, для проведення судової експертизи передач (програм) організацій мовлення на дослідження судовому експерту необхідно надати наступні дані (копії):

ліцензію Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення відповідної організації мовлення на мовлення з додатками;

ліцензію Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення відповідного провайдера програмної послуги з Планом конвертації каналів;

програмну концепцію відповідної організації мовлення [3];

сітку мовлення відповідної організації мовлення; розклад мовлення відповідної організації мовлення на час проведення моніторингу;

журнал обліку передач, які телерадіоорганізація транслювала чи ретранслювала або забезпечувала їх трансляцію чи ретрансляцію в повній і незмінній формі третьою особою (оператором телекомунікацій) (ст. 48 Закону України [2]).

Наявність зазначених матеріалів надасть можливість судовому експерту під час проведення судової експер-

© М.В. Львовчкіна, 2013

тизи зробити категоричні висновки щодо належності запису, який здійснено під час проведення моніторингу, до передач (програм) відповідної організації мовлення.

Залежно від питань, які поставлено на вирішення судової експертизи передач (програм) організації мовлення, на дослідження необхідно надавати додаткові матеріали.

У разі, якщо ставиться питання використання передач (програм) організації мовлення (відтворення, запис, повторне публічне сповіщення тощо), необхідно надавати на дослідження як матеріали моніторингу, так і записи передач (програм) відповідної організації мовлення з зазначеними вище даними (копіями).

У разі, якщо ставиться питання використання в передачі (програмі) організації мовлення аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм і виконань, що в них зафіксовані, необхідно надавати на дослідження відповідні об'єкти авторського права або суміжних прав у повному обсязі.

Отже, для проведення судової експертизи передач (програм) організації мовлення та вирішення поставлених питань, на дослідження необхідно надати:

матеріали моніторингу з записами на відповідних носіях;

ліцензію Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення відповідної організації мовлення на мовлення з додатками;

ліцензію Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення відповідного провайдера програмної послуги з Планом конвертації каналів;

програмну концепцію відповідної організації мовлення;

сітку мовлення відповідної організації мовлення;

розклад мовлення відповідної організації мовлення на час проведення моніторингу;

журнал обліку передач, які телерадіоорганізація транслювала чи ретранслювала або забезпечувала їх трансляцію чи ретрансляцію в повній і незмінній формі третьою особою (оператором телекомунікацій);

записи передач (програм) організації мовлення з зазначеними вище даними (копіями), у разі вирішення питання щодо їх можливого використання третіми особами;

відповідні об'єкти авторського права або суміжних прав у повному обсязі, у разі вирішення питання щодо можливого використання аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм і виконань, що в них зафіксовані при створенні передач (програм) відповідної організації мовлення.

Література

1. Про авторське право і суміжні права: закон України від 23 грудня 1993 року № 3792- XII // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 13.

2. Про телебачення і радіомовлення: закон України від 21 грудня 1993 року № 3759- XII // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 10.

3. Коментар щодо заповнення бланку програмної концепції. - [Електронний ресурс]: <http://nrada.gov.ua/ua/license/1289231589.html>

Єліферов О.Б.

кандидат юридичних наук, атестований судовий експерт у сфері інтелектуальної власності

Єліферов Д.О.

студент Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

Надійшла до редакції: 16.11.2013

УДК 343.102:343.9827.983

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ АУДІО-, ВИДЕКОНТРОЛЮ

Кузьменко О. А.

У статті розкриваються питання, пов'язані із застосуванням засобів аудіо-, відеоконтролю осіб під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: кримінальне провадження, оперативно-розшукова діяльність, негласна слідча (розшукова) дія, аудіо-, відеоконтроль особи.

В статье раскрываются вопросы, связанные с использованием средств аудио-, видеоконтроля лиц во время проведения негласных следственных (розыскных) действий.

Ключевые слова: уголовное производство, оперативно-розыскная деятельность, негласное следственное (розыскное) действие, аудио-, видеоконтроль лица.

The article deals with issues related to the use of audio-, video-persons during the undercover investigator (detective) action.

Keywords: criminal proceedings, operational-search activity, tacit investigative (detective) performance, audio and video monitoring entity.

Набуття Україною незалежності, впровадження демократичної державної політики та економічних реформ в останні десятиріччя, безперечно, є ознакою поступового формування правової держави й громадянського суспільства. Разом з тим, це супроводжується зростанням деструктивних явищ, що шкодять національним інтересам, дискредитують владні інституції, підривають престиж держави, порушують права й свободи громадян, знижують віру в справедливість і призводять до значної соціальної напруги в суспільстві. Зміна характеру сучасної злочинності та її структури в сторону професіоналізму, організованості, використання значних фінансових ресурсів, корупційних зв'язків з представниками органів влади як інструменту досягнення протиправних цілей, скритність і замаскованість технологій учинення злочинів обумовлює використання органами внутрішніх справ дієвих сил і засобів у справі їх виявлення та розкриття. Причому окремі протиправні дії вкрай важко або зовсім неможливо задокументувати без застосування засобів негласного візуального контролю. Ці оперативно-технічні засоби дозволяють зафіксувати події за участю окремих осіб в їх динаміці, наочно побачити механізм протиправної діяльності, процес учинення тяжких зло-